

B256806

Inv. 5530

NICOPOLE

1396–1877–1902

CUVÎNTARE

ROSTITĂ ÎN ACADEMIA ROMÂNĂ

DE

CAROL I

REGELE ROMÂNIEI

DONATIUNE

ȘEDINȚA DE LA 21 MARTIE 1904.

BUCURESCI

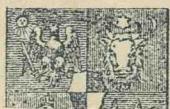
INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-r ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DOAMNEI, 16

1904.

11139

= C 1360 28 =

BIBLIOTECĂ
FUNDATIVNEI
UNIVERSITARE

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREŞTI

81880

Cota 8426-13

Inventar 136028

Nr Inv.

5550-8126, b

Sectiunea

~~XXXI~~

XXX

Raftul 81880

b

b

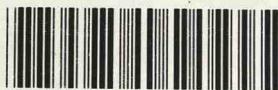
F

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCHARESTI
COTA 81880

1956

RC 33603

B.C.U.Bucuresti

C136028

In Dumineca Floriilor, la 21 Martie 1904, Maiestatea Sa Regele, însoțit de Alteta Sa Regală Principele Moștenitor, a presidat ședința solemnă a Academiei Române.

Președintele Academiei, Petru S. Aurelian, a primit pe Maiestatea Sa cu o cuvântare călduroasă, în care, după ce amintia că Maiestatea Sa a redat țării și armatei renumele ei străbun de pe câmpul de bătălie și a transformat cu desăvârșire Statul Român, prin reforme politice, economice și sociale fără sguduiri și în liniște, îi mulțumiă pentru marea indemn ce a dat totdeauna Academiei Române prin Înalta Sa bună-voință și prin propria Sa colaborare la munca pentru cultura națională și luminarea neamului.

N I C O P O L E

1396 - 1877 - 1902

uvîntarea caldă, cu care sunt întâmpinat din partea Academiei, găsesce un viu răsunet în inima mea și mulțumesc pentru sentimentele de dragoste și de credință ce mi se aduc astăzi, ca în tot-deauna.

Nu pot arăta mai vîdit necurmatul meu interes pentru activitatea Academiei decât aducându-i lucrări și documente de un interes istoric pentru Țară, și luând astfel o parte oare-care la munca ei folositoare.

Măgulitoarea primire ce Academia a făcut comunicărilor mele anterioare mă îndeamnă să nădăjdui că și de astă dată va asculta cu interes ochirea ce doresc a aruncă asupra două epoce — una foarte depărtată, în care un strămoș al meu se află în luptă sub stindardele creștinătății alătura cu un mare Domn român,—alta recentă, care poate fi privită ca o încoronare a celei dintâi.

Aceste evenimente s-au desfășurat în jurul vechei cetăți Nicopole, care prezintă astfel pentru mine un îndoit interes, căci sub zidurile sale s-au strâns acele legături de prietenie între regele Sigismund al Ungariei și Comitele Frederic VI de Zollern, care a întemeiat mărirea Casei mele, și tot acolo, după cinci secole aproape, urmașii lui Mircea, răsbunând pe strămoșii lor, au început lupta de desrobire care a întemeiat Regatul Român.

Mircea-cel-Bătrân — cu drept cuvînt numit și cel Mare — este în acest trecut depărtat figura cea mai impunîtoare a neamului românesc: fama faptelor sale glorioase, străbătînd peste hotare, deșteaptă pentru întâia oară interesul lumii apusene asupra Țării. Alătarea cu cele mai falnice armate străine și ca vrednic aliat, el face să strălucească vitejia ostașului român pe câmpurile de la Rovine și Nicopole; iar, lucru de neuitat, el stabilește de atunci dreptul nostru asupra Dobrogei, realipită prin răsboiul pentru neatarnare și acum de-apurarea nedespărțită de trupul României.

*

 igismund, fiul împăratului Carol IV al Germaniei, dobânză desce prin moștenire în anul 1378 marchisatul de Brandenburg, iar prin căsătoria sa cu Maria, fiica Regelui Ludovic-cel-Mare al Poloniei și Ungariei, primesc în anul 1387 tronul Ungariei drept zestre.

Cu câți-vă ani mai înainte împăratul Carol dăduse în căsătorie pe fiică-sa Margareta Comitelui Ioan de Zollern, frate mai mare al Comitelui Frederic VI de Zollern, despre care va fi vorba mai la urmă.

Situația lui Sigismund în Ungaria era foarte grea: ferberile interioare, dușmânia aristocrației maghiare în contra lui, și mai ales primejdia groaznică ce amenință regatul său prin apropierea Turcilor, cari cucerise deja toate cetățile de pe malul drept al Dunării, îl siliră a-și căută în afara aliați și bani. Mai întâi el vinde marchisatul de Brandenburg vîrului său Jodocus, marggrav al Moraviei, pe 20.000 galbeni. Apoi spre a câștiga timp, trimite Sultanului Baiazid o solie cu scop de a-l îmblândi. Precum se scie, solia lui Sigismund fu primită cu cuvinte trufașe, cari nu lăsau nici o îndoială despre gândurile lui Baiazid.

Vădând că răsboiul nu poate fi înlăturat, Sigismund alcătuie de îndată o mare misiune, cu archiepiscopul de la Strigon (Gran) în frunte. Ea avea însărcinarea de a îndemnă creștinătatea la un răsboiu de mântuire în contra necredincioșilor.

Această misiune porni la regele Carol VI al Franței, la Ducele Filip al Burgundiei, la Veneția, la ducii și principii germani, în fine la Papa Bonifaciu IX, spre a-l rugă să proclame o nouă cruciată.

Pericolul de care creștinătatea era amenințată înflăcără popoarele apusene și deșteptă, în Franța și Burgundia mai ales, un adeverat fanatism. Ducii, principii și comiții se ridicară spre a lupta alătura cu Ungurii.

Dându-și seamă că Turcii nu vor întârziă a deschide vrășmășile, Regele Sigismund se duce, la începutul anului 1395, în Transilvania spre a se pregăti pentru o campanie de primăvară. El poftește la o întunire la Brașov pe Mircea, care se grăbesce a luă înțelegere cu Regele Ungariei și încheie un tractat, prin care se hotăresce ca ori-când Sigismund va conduce în persoană armatele sale în contra Turcilor, el, Mircea, se îndatoresce a veni și dinsul cu toată puterea sa armată; iar când armatele vor fi comandate de un alt șef, atunci Mircea va trimite numai trupele sale bine înzestrate cu toate cele de trebuință. În ambele cazuri se asigură armatei ungurescii libera trecere prin Țara-Românească, care va îngrijii de traiul și transporturile ei, sub condiția ca totul să fie plătit. Mircea Vodă devine astfel aliatul regelui Ungariei și-i asigură un sprijin prețios pentru lupta ce se pregătă.

Partea a doua a acestui tractat amintesce nevrînd tractatul încheiat între Rusia și România în ajunul răsboiului de la 1877. Deși acest din urmă nu stipula oalianță, totuși faptul că trupele ambelor state au purtat lupta împreună îi dă o însemnatate mult mai mare decât cuprinsul său.

În luna Maiu Sigismund pornește cu armata sa, intră în Țara-Românească prin trecătorile de la Bran pe la Câmpulung și, apu-

când spre apus, urmează drumul dealungul Oltului spre Dunăre împreună cu Mircea și ostașii săi. Turcii se aflau la Nicopole, însă țineau tot-odată și întăririle de pe țermul stâng al Dunării, în localitatea numită Nicopolea mică.

Aflând despre apropierea armatelor creștine, Turcii le eșiră înainte; fură însă resipni și siliți a se retrage repede la gura Oltului în pozițiile lor întărite cu ziduri. Urmăriți de aproape de ostașii lui Sigismund și ai lui Mircea, Turcii sunt cu desăvârșire înfrânti și trec în grabă Dunărea spre Nicopole.

Pe când armatele creștine se pregătiau a trece și ele fluviul, Sigismund primă scirea despre moartea, la Oradea-mare, a soției sale, a reginei Maria, și temându-se de o mișcare în Ungaria, în favoarea Edvigei, soția regelui Vladislav al Poloniei și sora reginei Maria, încetă de-odată campania cu gândul de a o reîncepe mai târziu, când îi vor sosì ajutoare mai însemnate din apus. Cu grabă dar apucă drumul înapoi spre Ungaria, unde găsi întrădevăr o mare fierbere în contra lui.

Mircea, adânc măhnit de această neașteptată încetare a campaniei, care-l expunea singur la răsbunarea Turcilor, fu nevoit să luă o atitudine ostilă față de Sigismund și să-i împedecă retragerea la trecătoare.

Anul 1396 începe sub nisce împrejurări, cari prevestiau întâmplări serioase.

Bizanțiul era impresurat și tare amenințat de cetele Sultanului Baiazid. Situația împăratului Manoil II era critică. El adresă, ca și Sigismund, o chemare desperată Curților creștine spre a trimite ajutoare grabnice. Acest apel găsi un răsunet puternic; însă depărtarea cea mare, dificultatea comunicațiilor și greutăți de tot felul întârziară sosirea sprijinului. Totuși la începutul lui Aprilie trupele Franției și Burgundiei intrunate la Dijon se pun în mișcare. Mii de cavaleri armați, tot atâtia feciori și 6.000 simbriași călări și pedestri se aflau sub comanda celor mai ilustre

căpetenii, ca tînărul Comite de Nevers Ioan-fără-frică fiul Ducelei de Burgundia, Comitele d'Eu, mareșalul de Boucicaut, un vechiu luptător de la Kosovo, și alți mulți, purtând numele cele mai strălucite din nobilimea francesă.

La Ratisbona ei se întâlniră cu trupele germane, conduse de Ruprecht, palatinul Rinului, și de Frederic VI, Comitele de Zollern, burgravul Nurembergului, și urmară drumul spre Buda, unde sosiră la începutul lui Iulie, împreună cu alte contingente din Anglia, Italia, Bohemia și Stiria. În același timp Franța și Veneția trimeteau vasele lor în Marea Neagră, spre a urmă, la gurile Dunării, sorții răsboiului.

Preocupările deșteptate de această cruciată amuțiră certele dintre statele apusene și lăsară loc numai spiritului de jertfă ce impunea scăparea creștinătății, ca și cum ar fi fost atunci un fel de presimțire că acești năvălitori vor puté vre-o dată să doboare crucea de pe turnurile Sfintei Sofii și să amenințe chiar capitala Austriei.

Sigismund contopesce trupele sale din Ungaria, Croația și Bosnia cu falnică armată din apus și în luna August pornește din Buda în fruntea ei. Urmat de un calabalic îngrozitor, în mare parte netrebuincios pentru răsboiu, cu greu sosește la hotarul Olteniei, unde Mircea Vodă, tot credincios tractatului din Brașov, îl întâmpină cu oștile sale.

Sigismund are acum 70.000 luptători; trece Dunărea în jos de podul lui Traian și se îndreaptă spre Vidin, care cade în mâinile sale. La Rahova înfrânge pe Turci după mai multe dile de lupte crâncene.

La 12 Septembrie toată armata se află sub zidurile cetății Nicopole, unde Turcii se concentrase sub bătrânul și răsboinicul Toghanbeg. Sigismund ordonă împresurarea. Toate încercările de a se luă cetatea cu asalt sunt zadarnice și armata creștină este oprită în mersul ei înainte.

La 27 Septembrie sosì vestea în tabëra creştină că Sultanul Baiazid se apropie de Nicopole. Deși necreditori, creştinii nu întârziară a se convinge de adevăr.

Baiazid, înschiințat prin o scrisoare către Impératul Manoil, căduță în mânilor lui, că Sigismund înaintea spre Constantinopole, ridică repede trupele sale de pe malul Bosforului, trece Balcanul—se dice prin Șipca—și apucă drumul spre Nicopole.

Vădând primejdia ce-l amenință și neascultarea ce domnește în rândurile armatei creștine, Sigismund intrunesce pe toți fruntașii la o consfătuire spre a hotărî ordinea și planul de luptă. Părerea lui era ca Mircea cu ostașii să deschidă lupta. Francesii se împotrívă, cerând pentru dinșii cinstea de a fi pe întâia linie. Cu toate sfaturile stăruitoare și experimentate ale mareșalului Boucicaut de a se supune dispozițiilor luate, cea mai mare parte a Francesilor, și mai ales Comiții d'Eu și de Nevers, se inflăcără și mai mult și declară că ar fi o ofensă pentru nobilimea din Franța și Burgundia, dacă ar cedă pasul altora. Din nefericire, înțelepții fură siliți a se încchină.

Ordinea de bătaie fu următoarea: pe linia întâia cavalerii francesi și burgundi; pe linia a doua Boemii și Bosniacii; pe a treia Germanii, Ungurii și alții sub comanda Palatinului Ruprecht și a Comitelui de Zollern. La aripa dreaptă Mircea cu Români; la stânga Ștefan Lascovici cu Croații. Porunca era ca trupele să aștepte în această formăție înaintarea vrăjmașului pe șesul dintre Dunăre și Ozem (Osma).

In seara de 27 Septembrie armata lui Baiazid se află întrunită într'o mare tabără, la 7 kilometri de Nicopole. A doua zi ea era gata de luptă. Sultanul se găsiă în centru cu 20 — 30.000 ieniceri, adăpostiți prin palanci, și 30.000 spahii; în dosul dealurilor steteau ascunși încă 25.000 călăreți.

In nerăbdarea și nesocotința lor, cavalerii francesi, fără a aștepta ordinul de atac, se aruncă cu un avânt nebun asupra pri-

milor călăreți vrășmași ce se ivesc. Năvala lor e aşă de puternică, în cât Turcii se retrag în desordine. Imbărbătați de această isbândă, Francesii descalecă după obiceiul lor, înaintează pe jos, dau palancele la pămînt și atacă pe ieniceri cu o furie neînfrânată. Ienicerii sunt puși pe fugă; în fuga lor dau peste călărimea turcească, care în parte se ieă după dînsii.

Cavalerii francesi, în loc de a se întoarce înapoi spre a încălecă, merg orbesce înainte. Folosindu-se de această îndrăsneală, Sultanul asvârle toată rezerva sa asupra lor; ii înconjoară ușor și-i măcelăresce fără milă. Cele mai mândre vlastare ale nobilimii francese sunt culcate la pămînt; Comitele de Nevers, Conetabilul d'Eu și Mareșalul Boucicaut sunt prinși.

Această nenorocită întâmplare hotărî soartea campaniei. Spaima intră în rândurile armatei apusene, care fu sfărâmată de spahîi. Zadarnic se încearcă Mircea a se împotrivi; la aripa stângă Ștefan Lascovici cu Croații părăsesce lupta, plătind, mai târziu, cu capul său, neîncetatele sale conspirații în contra lui Sigismund.

Regele, încunjurat de Unguri, Germani și Boemi, caută a scăpa situația. Hordele se îndreptează spre el, năvala lor e zdrobitoare; o învălmășală săngeroasă se desfășură, mii de luptători creștini sunt secerați de baltașele și iataganele Turcilor.

Rândurile creștine sunt sparte, călăreții dușmani pătrund până aproape de Sigismund, a cărui viață este în pericol. Comitele de Zollern îl apără cu trupul său.

In acest moment contingentul sărbesc sub Cneazul Lazarevici, care păstrase până atunci o atitudine nehotărîtă, intră și el în luptă în contra creștinilor, după cum de altmintrelea eră ținut față de Baiazid, în urma uciderii Sultanului Murad I la Kosovo. Infrângerea cruciaților fu desăvârșită: 20.000 dintr'înșii zacea la pămînt; din partea Turcilor numărul morților eră îndoit. În furia sa pentru o perdere aşă de mare, Baiazid ordonă ca toți prizonierii să fie uciși; numai Comitele de Nevers, Conetabilul d'Eu

și Mareșalul Boucicaut sunt cruțați și mai în urmă desrobiți cu mare preț.

Regele Sigismund, Palatinul și Comitele de Zollern ajung cu greu până la Dunăre, unde, fugind pe o luntre sub o ploae de săgeți, sunt primiți pe un vas venețian și duși în Dalmatia. De acolo Sigismund se întoarce în Ungaria.

*

 să se sfârși această memorabilă și nenorocită campanie, care puse mai toată creștinătatea în doliu.

Printre urmările ei una a fost de mare însemnatate pentru Casa Zolleriană, care cu drept cuvînt poate privi acest răsboiu ca punctul de plecare al înălțării sale; această urmare fu recunoșința Regelui Sigismund către Comitele Frederic de Zollern, pe care i-o arată câți-va ani mai târziu.

După moartea regelui Ruprecht, fiul palatinului care combătuse la Nicopole, se deslănțuiră strănice rivalități pentru succesiune la tronul imperiului german.

Reținut în Ungaria prin luptele sale cu Polonii și cu Venețienii, Sigismund năzuiă totuși a fi urmașul lui Ruprecht. Spre a-și susținé candidatura, el avea nevoie de sprijinul sigur și credincios al Comitelui de Zollern, vechiul său tovarăș de luptă. În acest scop Sigismund îl împuternicesce cu dreptul său electoral, ca marggrav al Brandenburgului, declarând că, deși a amanetat această țară vîrului său Jodocus, totuși și-a rezervat dreptul de vot. În urma silințelor Comitelui de Zollern, Sigismund este proclamat ales cu patru glasuri.

O parte din electori contestă însă alegerea și în urma unui nou scrutin, Jodocus, marggrav al Moraviei, este proclamat cu cinci glasuri. Moartea neașteptată a lui Jodocus lasă câmpul liber lui

Sigismund, care este în fine recunoscut ca rege al imperiului, recăpătând tot-odată și marchisatul de Brandenburg.

Mai mult ca nici odată noul Imperat avea trebuință de sfaturile Comitelui de Zollern, bun cunoșcător în trebile Imperiului; îl cheamă dar la Buda și drept recunoșință îl numește loc-țiitor al său în Brandenburg, cu însărcinare de ocârmuire.

Comitele de Zollern pleacă la 1412 în marchisat. Acolo găsesce o stare vrednică de jale, o lipsă desăvârșită de administrație, ne-siguranță, locitorii asupriți și prădați de către nobili, cari sunt adevărații stăpâni ai țării. Comitele de Zollern își dă seama de greaua însărcinare ce a luat. Neascultat de nobilime, el e silit să incepe în contra fie-cărui un adevărat răsboiu pentru a impune autoritatea sa. Represiunea este neînduplecată, dar liniștea și ordinea sunt restabile.

Tocmai doi ani în urmă, la 1414, Sigismund poate veni în Germania spre a urmări lucrările marelui sobor de la Constanța, cerut de dînsul pentru a pune capăt greutăților și certurilor isvorite din alegerea a trei papi de-odată. Acest sobor ținu aproape patru ani.

La 30 Aprilie 1415, Imperatul Sigismund remite Comitelui Frederic de Zollern chrisovul prin care-l investește pe el și pe urmășii lui cu marchisatul de Brandenburg, numindu-l Principe-Elector, drept răsplată a serviciilor aduse lui și Imperiului. Investitura solemnă se săvârșește doi ani în urmă, tot la Constanța, în fața reprezentanților lumii întregi, întruniți la sobor.

Chrisovul pomeniă despre retrocedarea marchisatului în cas când Comitele de Zollern sau unul din urmășii săi ar fi ajuns la tronul imperial. Deși această eventualitate s-ar fi putut ivi în mai multe împrejurări, totuși, în toată durata vechiului Imperiu, ea nu se întâmplă. Însă din pustiile nisipoase ale Brandenburgului, transformate în câmpii roditoare prin o râvnă înțeleaptă și necurmată răsări regatul Prusiei și Imperația Germană, așezată pe temelii

fără de asemănare mai puternice decât ale vechiului imperiu din vremurile Impăratului Sigismund.

Urcându-se pe tron Comitele de Zollern luă numele de Frederic I, marggrav și principe al Brandenburgului, păstrând titlul de burgrav al Nurenbergului. Acest din urmă titlu, care fusese conferit Casei de Zollern la 1191 de către Impăratul Enric VI, a rămas în ambele ramuri ale Casei Zolleriane. Linia Suabă primă mai târziu, la 1623, de la Impăratul Ferdinand II, titlul de Principe de Hohenzollern.

In amintirea Impăratului Sigismund, care investise pe primul Elector de Brandenburg din Casa Zolleriană, Prințipele regal al Prusiei Frederic-Wilhelm a dat numele de Sigismund unui fiu al său. Nașii acestui principe, născut la 1864, după campania în contra Danemarcei, care pregăti unirea Germaniei, a fost Impăratul Francisc-Iosif și Eu. Din nenorocire principele Sigismund mură la 1866, când se hotără supremația Prusiei în Germania.

In memoria Impăratului Sigismund s'a ridicat acum în urmă la Berlin un frumos monument de către urmașii Comitelui de Zollern, care-l ocrotise în ceasul de primejdie la Nicopole.

*

Nîn răsboiul de la 1877 pentru neatârnare, vechea cetate Nicopole a devenit o poziție strategică de mare însemnatate în tot timpul luptelor dimprejurul Plevnei, căci ea a fost baza de operație a oștirilor aliate și punctul lor de legătură cu România.

Hotărirea luată de armata rusească de a trece Dunărea între Șiștov și Nicopole impunea supravegherea de aproape a acestei din urmă cetăți. Pentru acest sfârșit s'au concentrat o brigadă și trei baterii din corpul al nouălea rusesc la Turnu-Măgurele, unde se aflau deja stabilite șease baterii de asediul.

La 14/26 Iunie, în prezența Impăratului Alexandru II, focul se începă asupra cetății Nicopole, care nu întârziă a răspunde. În același timp toate bateriile de pe linia Dunării, de la Calafat până la Oltenița, deschid un foc viu ca prevestire a unei acțiuni serioase.

La 15/27 Iunie, trupele rusesci trec Dunărea la Șiștov și așeză apoi un pod pe vase. Flancul lor stâng, dincolo de Dunăre, amenință prin vecinătatea cetății Nicopole, impunea stăpânirea ei cât mai grabnică.

La 18/30 Iunie, Marele Duce Nicolae îmi scrie la Zimnicea că corpul al nouălea rusesc este gata de a trece Dunărea și roagă ca divizia a patra română să ocupe Flămânda și Turnu-Măgurele, unde va rămâne artleria rusească. La 19/1 răspund că al șaptelea regiment de linie și o baterie, cari se aflau la Islaz, vor trece Oltul și se vor duce la Turnu; fac totuși oare-cari rezerve în privința întinderii prea mari a liniei române și asupra necesității de a avea aceste trupe în mâna pentru o eventuală operație între Calafat și Corabia. Tot-o dată înschiințez pe Marele Duce despre eșirea lui Osman Pașa din Vidin și înaintarea lui spre răsărit cu cinci-spre-șeze batalioane și două baterii.

La 23/5 Iulie, în urma unei nove cereri, mai pornesc la Flămânda al cincilea de linie, al treilea de călărași și o baterie.

La 26/8 Iulie, un regiment de Cazaci intră în Plevna, de unde gonesc pe Turci, puțini la număr; a doua și însă câte-vă batalioane trimise din Nicopole alungă pe Cazaci și reieau Plevna.

In sfârșit, la 29/11 Iulie, corpul al nouălea rusesc, acoperit de cavaleria sa, înaintează spre Nicopole. La 1/13 Iulie, bateriile de asediu și bateriile române de la Turnu, Flămânda și gura Oltului deschid focul asupra Nicopolei. Spre seară avant-gardele rusesci sosesc înaintea cetății, o brigadă de Cazaci ocupă drumul spre Plevna, iar noaptea se așeză baterii pe locuri acoperite cu lăcrări de pămînt. A doua și dimineață, din ambele țermuri ale

Dunărei, nouă-deci și două tunuri aruncă ghiulelele lor asupra Nicopolei. O divisie a corpului al nouălea înaintează spre valea Osmei și, în urma unei lupte înverșunate, ocupă satele din pre-jurul cetăței precum și podul de peste Osma. Turcii se retrag spre Nicopole, lăsând în stăpânirea Rușilor înălțimea de la Samovit. De la răsărit, o brigadă de infanterie, susținută de cavalerie, atacă retrânșamentele înaintate cu atâta voinicie, în cât Turcii după o bărbătească împotrivire, sunt siliți să da înapoi spre cetate, care se află astfel încunjurată din toate părțile și strinsă de aproape. Noaptea pușește capăt acestei lupte săngeroase, la care infanteria și bateriile române participase cu un foc viu, mai ales în momentul retragerii Turcilor din poziția de la Samovit. Seara înscințez iarăși pe marele Duce că o nouă coloană turcească de nouă-deci și cinci batalioane cu cavalerie a ieșit din Vidin mergește spre Rahova.

La 3/15 Iulie se hotărîse luarea cetății cu forța și de dimineață tunurile bubuiau din nou spre a pregăti asaltul, însă comandantul cetății ridică steagul alb pe meterez. Focul încetă și un parlamentar oferă predarea sub condiția liberei retrageri a trupelor turcesci. Cererea este respinsă și comandantul silit să se închină voinței învingătorului. Doi Pași și șapte mii soldați, dintre cari trei sute răniți, depuseră armele; șase steaguri, o sută treispre-dece tunuri, peste dece mii pușci și două monitoare fură cucerite.

Armata rusească perduse în această luptă un general, trei-deci și unul oficer și o mie două sute șapte-deci și nouă oameni. Turcii aveau aproape o mie morți.

Prin înlesnirea ce a dat operațiunilor ulterioare, căderea cetății Nicopole poate fi privită ca unul din cele mai însemnante evenimente ale răsboiului.

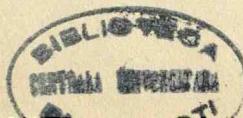
La 8/20 Iulie nu se cere ca trupele române de la Turnu-Măgurele să ocupe Nicopole și nu se arată dorința ca prisonierii Turci

să fie escortați de călărași până la cea mai apropiată etapă rusească. Aceste propuneri nu sunt primite. Tot la 8/20 Iulie o divisie a corpului al noulea are o luptă crâncenă la Plevna și e silită a se retrage spre Nicopole cu o perdere de șapte-deci și cinci oficeri și peste două mii oameni. Plevna era ocupată de trupele lui Osman Pașa, despre a cărui plecare din Vidin anunțasem pe Marele Duce Nicolae.

La 11/23 Iulie primesc o nouă cerere din partea Impăratului Alexandru pentru ocuparea cetății Nicopole, spre a face disponibile trupele rusesci de acolo. La 13/25 Iulie această cerere este reînnoită și primită.

La 17/29 Iulie, cei dintâi ostași români pun piciorul pe acest pămînt, unde luptase Mircea cu aproape patru veacuri înainte. Regimentele al cincilea de linie și al patru-spre-decelea de dorobanți, cu al treilea și al optulea de călărași, trec Dunărea la Turnu-Măgurele pe vase mari și sunt primite cu toate onorurile de Generalul Stolipin, comandantul cetății Nicopole. Regimentele al patru-spre-decelea de dorobanți și al optulea de călărași ocupă orașul, un batalion din al cincilea de linie păzesce podul de peste Osma spre Rahova, iar cel-alalt batalion drumul spre Plevna. Regimentul al treilea de călărași este trimis înainte, însărcinat cu serviciul de recunoasceri. Trecerea acestor trupe din divizia a patra pe teritoriul Bulgariei s'a admis, cu condiția ca ele să rămână sub a mea comandă și cu dreptul de a dispune de ele ori unde vom avea trebuință.

La 19/31 Iulie se ivesce o nouă ciocnire între două corpuri de armată rusesci și trupele lui Osman Pașa. Lupta fu înverșunată și vitejească din ambele părți; spre seară bătălia era perdută pentru Ruși, cari sunt siliți a se retrage; o sută șapte-deci oficeri și șapte mii oameni rămân pe câmpul de luptă. În aceeași seară, târziu, primesc o depeșă a Marelui Duce Nicolae, prin care mă roagă a trece grabnic Dunărea cu toată armata spre a veni în ajutor-

rul trupelor rusesci amenințate. Se dă divisiei a patra ordinul de a se concentra la Nicopole și de a sprijini armata rusească unde va fi nevoie.

La 22/3 August înscriuțez pe Marele Duce că, cu toate greutățile unei schimbări a liniei noastre de operație, o voi mută, și că sunt gata a cooperă cu trupele sale pentru luarea Plevnei, devenită o primejdie permanentă pentru armata imperială. Podul pentru trecerea Dunărei va fi stabilit între Islaz și Corabia. Cei însă un răgaz de 8 șile pentru pregătiri și intrarea în acțiune.

La 23/4 August, Marele Duce îmi mulțumește că am pus divizia a patra la dispoziția sa, cerându-mi și pe a treia. Fiind informat că nici o acțiune serioasă nu va fi începută înainte de sosirea a șase divizii noi din Rusia, amân răspunsul meu.

La 4/16 August, Rușii insistă iarăși pentru ca divizia a treia să treacă Dunărea și pentru ca podul nostru să fie așezat nu la Corabia, ci la Nicopole. Ambele aceste cereri nu sunt primite.

Corespondența între Marele Duce și mine urmează până la 13/25 August și are de obiect cooperăția trupelor române, a căror individualitate ceream să fie păstrată neapărat. Întâlnirea mea cu Marele Duce la Nicopole este întârziată din cauza neînțelegerii asupra mai multor cestiuni, pe care doriam să le văd rezolvate mai înainte prin înscris.

La 10/22 August, Marele Duce îmi arată prin o telegramă din Gorni-Studen că situația trupelor sale la Șipca este serioasă și insistă ca armata română să grăbească trecerea Dunării. Fără întârziere răspund că podul de la Siliscoara, lângă Corabia, este aproape așezat și că trupele sunt concentrate acolo, gata să intre în Bulgaria.

La 12/24 August, regimentele al patrulea și al cincilea de călărași cu o baterie călăreață trec Dunărea la Nicopole. A doua zi Marele Duce îmi telegrafiează că Impăratul și el doresc a mă vedé cât mai neîntâziat și că mă așteaptă cu nerăbdare.

La 14/26 August, o parte din divizia a treia trece Dunărea la Corabia pe pontoane spre a ocupa linia Iskerului.

La 15/27 părăsesc Corabia și pornesc spre Turnu-Măgurele; la 16/28 seara sosesc la Gorni-Studen, în marele quartier imperial, unde sunt călduros primit de Imperatul Alexandru, care-mi oferă comandamentul superior asupra tuturor trupelor dimprejurul Plevnei. Divizia a patra română se află deja acolo. Mulțumesc Imperatului de cinstea făcută Țării, iar la observațiile mele despre răspunderea unei aşă grele însărcinări, el îmi răspunse: „Dumnețeu ne va ajută.“

A doua zi s'a întrunit un mare sfat de răsboiu în care s'au hotărît dispozițiunile de căpetenie pentru „detașamentul de la Vest“, denumire ce s'a adoptat pentru armatele aliate dimprejurul Plevnei. Asupra cererii Marelui Duce am admis ca podul de lângă Corabia, după trecerea armatei române, să fie mutat la Nicopole spre a putea servi și armatei rusesci. Prin această mutare ne schimbăsem pentru a treia oară baza noastră de operație.

După amiază am pornit la Zimnicea, unde am rămas noaptea; pe drum, la podul de la Șistov, am avut o jalnică întâlnire: suntem de căruțe cu răniți de la Șipca.

La 18/30 August am părăsit Zimnicea, după ce am vizitat pe Generalul Dragomirow, grav rănit la Șipca. Seara eram întors la Corabia. A doua zi am ținut un sfat de răsboiu în care s'au luat toate măsurile pentru trecerea armatei în Bulgaria și pentru schimbarea basei noastre de operaționi în urma mutării podului la Nicopole. Această mutare era să ne pricinuească multă trudă și grija.

In aceeași zi o depeșă îmi aduce scirea că Turcii au eșit din Plevna și că s'a încins o nouă luptă serioasă, în care Rușii au pierdut 30 oficeri și aproape o mie de oameni.

La 20/1 Septembrie, în fața podului de la Siliscoara, am trecut armata în revistă. După binecuvântarea dată de Episcopul Râm-

nicului și al Noului-Severin, trupele s-au pus în mișcare cu musicile în cap și steagurile desfășurate. Pline de voioșie și de încredere în isbândă, ele trec peste marele pod, de o lungime de aproape o mie metri, stabilit pe 120 pontoane de fer. Seară m'am întors la Turnu-Măgurele și a doua zi la șapte ore dimineața am trecut Dunărea pe un mic vaporă spre Nicopole, unde Generalul Stolipin m'a primit în capul unei companii din regimentul Kostroma cu drapel și în sunetul imnului românesc. Apoi, încălcând, m'am suiat pe un drum repede spre a ajunge la cetate, unde fălfâia steagul nostru. De acolo am trecut în revistă trupele care ocupau Nicopole, chiar pe marele șes care domină Dunărea și unde se desfășurase bătălia de la 1396. Bucuria mi-a fost mare de a pute salută acolo pe cei dintâi ostași români care trecuse pe pămînt străin, gata să se jertfi pentru Patrie. Coborîndu-mă în valea Osmei am luat rămas bun de la d-l Aurelian, Ministrul Lucrărilor publice, și de la Prefectul județului Teleorman, și am pornit cu trăsura spre Poradim, exortat de un escadron din al treilea de călărași. În tot timpul călătoriei bubuiau tunurile de la Plevna, ca un fel de salut al sosirii mele pe câmpul de luptă. Spre seară am ajuns la noul meu quartier general, unde mă așteptă Statul-major al armatei de apus.

Am tras într-o căsuță țărănească care, luni întregi, fu locuința mea. A doua zi sosiau trupele pe care le trecusem în revistă la Siliscioara. În data după trecerea lor în Bulgaria, podul fu desfăcut și pluit pe Dunăre, spre a fi așezat între Turnu-Măgurele și Nicopole. O vijelie, care se deslănțuia atunci, ne strică mult material: pontoanele fură aruncate la mal, unele sfărâmate, altele înecate. Înlocuirea lor ceră mai multe zile și curențul Dunării, mărit prin revîrsarea Oltului și a Osmei, ne săli a lucră zi și noapte pentru așezarea podului. În fine la 30/11 Septembrie, chiar în ziua bătăliei celei mari dinaintea Plevnei, podul era gata și comunicațiile asigurate.

La sfârșitul lui Septembrie vremea se strică; opt țile ploile nu încetează, un vînt puternic suflă pe valea Dunării și trei-șeci de pontoane sunt rupte din podul de la Nicopole. Timp de o săptămână comunicațiile sunt întrerupte, aprovisionarea foarte îngreunată și trupele suferă de lipsa de hrană, de ploi și de frig.

După luarea Rahovei am cerut ca Nicopole să fie pus sub ordinele mele; la 22/4 Decembrie trupele române înlocuesc pe cele rusești, iar un român este numit comandant al cetății.

Cu acest prilej Marele Duce îmi scrie că podul de la Nicopole nu este destul de tare pentru a rezista vîforului ernii care începuse, și mă întrebă ce este de făcut spre a-i da soliditatea trebuincioasă. Fără preget îi răspund că avem ancore și odgoane pregătite cu cari îl vom întărî, însă că la venirea sloiurilor nici un pod pe vase nu va puté rezistă, aşă că de acum e nevoie să ne gândim la alte mijloace mai puternice, spre pildă la un pod de fer, pentru măntinerea legăturilor noastre. Acest pod a fost comandat mai tardiu în Rusia; o parte a fost pornită pe la sfârșitul lui Ianuarie, însă a rămas pe drum.

La 24/6 Decembrie vremea se strică din nou; valurile Dunării sunt cât ale mării, numeroase pontoane sunt rupte din pod.

In țiu de 28/10, țiu neuitată a căderii Plevnei, legătura nu este încă restabilă și serviciul se îndeplinește cu un pod umbărător.

La 4/16 Decembrie începe un viscol îngrozitor, cinci țile de-arândul ninje și viforesce fără încetare, toate comunicațiile sunt tăiate. Așă de însemnate sunt stricăciunile la pod, în cât pieră nădejdea de a le puté îndreptă. Tocmai atunci începe transportul prisonierilor cu care ne însărcinase sprea a da Impăratului Alexandru o mulțumire, mai ales că în timpul verii refusasem a luă în primire pe acei de la Nicopole.

Mii de prisonieri mor pe drum degerați; la armatele aliate se simte din ți în ți mai mult lipsa de hrană; toate rațiile sunt

reduse, chiar la quartierul meu. Bucuria ce ne umplea inimile in urma stralucitei isbânde de la Plevna ni se micșorează prin multele griji: podul rupt, drumurile troienite, vitele de transport perite in mare parte, iar imprejurul nostru numai jale si suferințe.

In fine, la 10/22 Decembrie, vijelia incetând, am putut părasi Poradim, unde stătusem peste trei luni. Drumul până la Nicopole — patru-șeci kilometri — l-am străbătut în nouă ceasuri, mare parte călare, din cauza adâncimii zăpelei și a frigului. Termometrul arăta opt-spre-dece grade sub zero.

Pe drum am întâlnit un transport de prizonieri, opriți de oboseală; la fiecare pas zacea Turci luptându-se cu moartea sau degerați. Mulți dintre călărașii și dorobanții cari îi escortau cădură și ei și dormiră somnul cel de pe urmă lângă vrăjmașii lor din ajun.

Ajuns pe șesul de lângă Nicopole, când lumina asfinția, mi se infățișă o privire și mai îngrozitoare. Pe toată întinderea șesului, cât ochiul putea cuprinde, nu se vedea decât morți, căduți de trudă, de foame și de frig. La intrarea în cetate, toți oficerii trupelor române din Nicopole mi-au eșit înainte. Stradele erau astupate cu trăsuri și căruțe; pe lângă ele, mulți cărăuși și cai morți; în șanțurile cetății un-spre-șece mii prizonieri gemea grămadăi; spre paza lor numai o mie cinci-sute soldați.

Seara am stat cu oficerii mei, cari îmi oferise o masă. Peste noapte regimentul al șecelea de dorobanți a bivuacat înaintea locuinței mele, Turcii fiind de opt ori mai numeroși ca Români.

A doua zi dimineața am părăsit această cetate care, de la începutul campaniei, jucase un rol aşa de însemnat ca singurul punct de reazam al armatei noastre până la căderea Plevnei. In momentul de a mă săi pe micul vaporaș cu care era să mă întorc în Patrie, gândul meu nevrînd se îndreptă înapoi asupra nopților de grija și luptelor sângheroase încununate cu isbândă prin

ocrotirea cerului; sufletul meu, deși amărît de atâtea jertfe omenesci ce vădusem cu ochii, totuși înviorându-se, se înălță cu mândrie și recunoșință.

Trecerea Dunării ținu un ceas, pe un vînt pătrundător și un frig de două-șeci de grade. Vaporașul își făcă drumul său în mijlocul sloiurilor, ocolind pe cele mari cari l-ar fi răsturnat. Eram pregătit a sări pe ele la cas de nevoie. Neuitatul Ioan Brătianu, cu întreaga populație din Turnu-Măgurele, privia de pe mal cu grija mersul șovăitor al micului vas. Când pusei piciorul pe pămîntul românesc, un strigăt de bucurie isbuină din toate pepaturile.

Cu toții ne-am dus la biserică și am înălțat rugile noastre către A-tot-Puternicul care ne păzise în dile de primejdie și revărsase binecuvîntările sale asupra vitezei noastre armate.

*

Vn sfert de veac în urmă, în anul când Țara sârbătoriă a două-șeci și cincia aniversară a acestor evenimente, am avut neprețuita mulțumire de a revedea câmpul de luptă de la Plevna, împreună cu principale Ferdinand al Bulgariei.

Cu o emoție adâncă am călcat pe acest pămînt stropit și sfînțit de sângele vitejilor noștri. Pe pragul paraclisului, ridicat în a lor pomenire, Mitropolitul de Vrața ne-a întâmpinat cu o mișcătoare cuvîntare: „Sculați-vă din morminte“, dicea el, arătând câmpul de luptă unde zăceau cei căduți, „Sculați-vă, voinicilor, iată că a venit Regele vostru să vă mulțumească pentru jertfele voastre“.

Ca la un adevărat pelerinaj am mers la Grivița spre a mă închină, cu dragoste și venerație, înaintea mormântului acestor vrednici fii ai Țării cari și-au dat viața pentru neatârnarea României.

Spre seară sosiam la Samovit, unde eram primit de primarul și populațunea din Nicopole, veniți spre a reînnoi mulțumirile lor pentru desrobirea orașului.

Principele Ferdinand având curtenia de a mă conduce cu yachtul său, escortat de vasele noastre de răsboiu, până la Turnu-Măgurele.

Noaptea era senină; rađele lunii se răsfrângăau în luciul Dunării liniștite; vasele lăsau în urma lor talazuri argintii; în depărtare Nicopole, scăldat într-o mare de lumină, se înălță pe țerm ca o falnică rămășiță a vremurilor trecute.

Această fermecătoare priveliște făcă să se desfășure trecutul înaintea mea: tineretele mele petrecute la isvorul marelui fluviu, istoria casei mele și mai sus de toate cartea ursitei scumpe noastre României, în care ostașii noștri scrise o pagină neperitoare.

